

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ
XV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

«ПРАВОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ДНЮ ПРИЙНЯТТЯ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Одеса
ОДУВС
2022

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

П 68 Правова система держави: проблеми формування та
перспективи розвитку в контексті євроінтеграції :
матеріали Всеукр. наук.конф., м.Одеса, 9 грудня 2022р.
Одеса: ОДУВС, 2022. 82 с.

УДК 340.116

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Шевчук В.В.,

*ст. викладачка кафедри теорії та філософії права
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування*

У вітчизняній літературі можна знайти кілька підходів до визначення громадянського суспільства. Та частіше за все його зміст включає всю недержавну сферу суспільних відносин. Найбільш обґрунтованою видається точка зору, що громадянське суспільство – це історичний феномен, що виник на певному етапі розвитку державно організованого, перш за все західного суспільства, і характеризується самостійністю щодо держави.

У структурному відношенні громадянське суспільство – це сукупність вільних індивідів, недержавних об'єднань громадян і сфера відносин між ними, не залежна від держави. Воно включає такі компоненти:

- 1) вільні, рівноправні, самостійні індивіди;
- 2) недержавні об'єднання індивідів;
- 3) суспільні відносини між індивідами та їх об'єднаннями, що розвиваються на основі рівності та самоврядування [1, с.176].

Для України питання становлення та розвитку громадянського суспільства залишається актуальним упродовж усього пострадянського періоду історії України та до теперішнього часу. Після здобуття незалежності в Україні почалося відбуватися розширення участі громадян в державотворенні й політичному управлінні. Відповідно до Основного Закону нашої держави Україну проголошено демократичною правовою державою, для якої громадянське суспільство виступає в якості обов'язкового елементу. Сам термін «громадянське суспільство» в Конституції України не вживається, хоча, закріплено певні засади на яких ґрунтується суспільне життя (політична, економічна та ідеологічна багатоманітність, гарантування місцевого самоврядування, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю та ін.).

Важливе місце в структурі громадянського суспільства посідає так званий третій сектор – сукупність некомерційних організацій, що не ставлять перед собою цілей отримання прибутку (перші два сектори – це сукупність державних інститутів і підприємницьких структур). Одержуваний унаслідок діяльності таких організацій дохід не розподіляється між їх учасниками, а йде на реалізацію цілей організації [1, с.176].

Саме неоплачувана, добровільна діяльність на благо інших і є волонтерство.

Міжнародною експертною групою з питань волонтерства та соціального розвитку в 1999 р. були визначені три характерні особливості волонтерської діяльності:

- діяльність має бути неприбутковою;
- діяльність повинна бути добровільною, згідно з особистою волею індивідуума;
- діяльність повинна бути корисною кому-небудь, не тільки волонтеру, або суспільству загалом [2, с. 5].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року «волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерська допомога – роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами» [3].

У Загальній декларації про волонтерську діяльність визначено такі принципи діяльності волонтерів:

- визнають право на об'єднання за всіма чоловіками, жінками і дітьми незалежно від їх расової приналежності, віросповідання, фізичних особливостей, соціального та матеріального становища;
- поважають гідність і культуру всіх людей;
- надають допомогу, безкоштовні послуги особисто або організовано в дусі партнерства і братерства;
- визнають рівну важливість особистих і колективних потреб, сприяють колективному забезпеченню цих потреб;
- ставлять перед собою мету перетворити волонтерство в елемент особистого розвитку, набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей шляхом стимулювання ініціативи та творчості людей, які при цьому мають можливість бути творцями, а не користувачами;
- стимулюють почуття відповідальності, заохочують сімейну, колективну і міжнародну солідарність [4].

В демократичних країнах XXI століття волонтерська діяльність стала нормою життя сучасного суспільства, проявом культурного розвитку громадської спільноти.

На жаль, в Україні стрімкому розвитку волонтерства сприяли революційні події та війна на Сході країни, що спонукали згуртуватися активне українське суспільство. Основним напрямком діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога українській армії та пораненим. А після початку широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, волонтерський рух не просто посилювався, а набув величезних масштабів.

Українці усвідомили, що проголошена у 1991 році державна незалежність, зафіксовані в Основному Законі України загальні засади конституційного ладу потребують спільного захисту. І тут варто погодитися з думкою громадського активіста і волонтера Сергія Притули: «Та єдність, яку ми бачимо зараз в українському суспільстві – це не є робота чи заслуга українських еліт, української влади. Це – низова ініціатива і це найкраще, що могло статися з українським суспільством. Українське суспільство не приймає вказівки зверху, натомість воно нав'язує порядок денний елітам і владі» [5].

Отже, військова агресія Росії проти України слугувала поштовхом для пробудження громадянського суспільства та масового поширення волонтерської діяльності.

Кожен свідомий українець робить свій внесок у боротьбу з агресором наближаючи нашу перемогу. Хтось захищає державу зі зброєю в руках, хтось працює підтримуючи її економічне існування, а хтось допомагає за рахунок власних сил та часу.

За результатами соціологічного опитування, що проводилося Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва разом із соціологічною службою Центру Разумкова у серпні 2022 року довіра українців до волонтерських організацій є досить високою і становить 77% [6].

Сьогодні волонтери в Україні – це люди різного віку, різних професій, соціальної приналежності, суспільної та політичної значущості, що добровільно і безоплатно здійснюють різні напрями волонтерської діяльності.

Відповідно до українського законодавства волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які є дієздатними. Неповнолітні особи здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника [3]. Законодавець встановив заборону на надання окремих напрямів допомоги неповнолітніми особами.

Волонтери надають волонтерську допомогу на базі організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів, на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з такою організацією чи установою, або без такого договору. Також, волонтери можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально, при цьому вони зобов'язані повідомляти

отримувачів волонтерської допомоги про те, що вони не співпрацюють з організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів [3].

Законом «Про волонтерську діяльність» визначено напрями за якими здійснюється волонтерська діяльність і наголошено, що волонтерська допомога може надаватися і за іншими напрямками, які не заборонені законодавством. Тобто перелік напрямів діяльності є не вичерпаним, але має певні особливості щодо здійснення окремих видів допомоги. Так, волонтери не можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально за напрямками, пов'язаними з ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру та допомогою Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, дії правового режиму надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та/або іншої країни проти України [3], оскільки така допомога передбачає її обов'язкове юридичне оформлення.

Завдяки волонтерським ініціативам, особливо на початковому етапі широкомасштабного вторгнення, вдалося уникнути багатьох економічних проблем, соціальних негараздів та технічних труднощів у забезпеченні Збройних Сил держави.

На сьогодні волонтерство в Україні вже пройшло етап масового емоційного сплеску і набуло сталого усвідомленого руху, що є потужною складовою громадянського суспільства. Отже, волонтери – це «небайдужі» люди, які, в цей складний час, знаходять нестандартні підходи до розв'язання проблем систематичної та необхідної допомоги як військовим, так і цивільним у різних аспектах: матеріальному, морально-духовному, психологічному тощо.

Література

1. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2015. 584 с.
2. Путівник-порадник «Волонтер: від доброї волі – до доброї справи» Львів, 2013. 18 с. URL: <http://biblioteka.lviv.ua/files/Volunteer.pdf>
3. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011р. № 3236-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
4. Загальна декларація волонтерів. URL: http://www.ni.biz.ua/2/2_7/2_78999_osnovnie-printsipi-dvizheniya.html
5. Єдність, висока мобілізаційність допомагати і віра в перемогу – соціологи та волонтери розповіли про українське суспільство часу війни. URL:

<https://dif.org.ua/article/ednist-visoka-mobilizatsiynist-dopomagati-i-vira-v-peremogu-sotsiologi-ta-volonter-rozpovili-pro-ukrainske-suspilstvo-chasu-viyni>

6. Довіра до держави: як зберегти національну єдність заради перемоги. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/dovira-do-derzhavi-yak-zberegti-natsionalnu-ednist-zaradi-peremogi>

Косаревська О.В., Поліщук М.І.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ.....42

Кравченко А.В.

ЧИ ПОТРІБНІ ВІЙСЬКОВІ СУДИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ?.....45

Магновський І.Й.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....48

Нестеренко М.О.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В
ІНТЕРНЕТІ.....52

Павлюк О.І.

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....56

Рева В.Р.

ЕВТАНАЗІЯ – ПРАВО ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ.....59

Тарасенко В.Є., Сільницький І.В.

НЕДОПУЩЕННЯ ПРОВОКАЦІЇ (ПІДБУРЮВАННЯ) ОСОБИ НА ВЧИНЕННЯ
ЗЛОЧИНУ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН.....62

Тарасенко Л.Б.

РИМСЬКИЙ СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЯК
ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....66

Хілобок Д.Р.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ МІЖНАРОДНИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....70

Шевчук В.В.

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....74

Яблоновська А.А.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....78